

Мавзу:

**Ёнғин хавфсизлигининг
ҳуқуқий-меъёрий асосини
ташкил қилувчи ҳужжатлар
ТИЗИМИ
(1- қисм)**

Режа:

1. Ёнғин хавфсизлиги бўйича меъёрий-техник ҳужжатлар тизими.
2. “Ёнғин хавфсизлиги тўғрисида”ги қонун, унинг мақсади ва вазифаси.
3. Давлат ёнғин назорати тўғрисидаги низом, унинг мақсади ва вазифаси.
4. Кўнгилли ўт ўчирувчилар дружиналари тўғрисидаги низом, унинг мақсади ва вазифаси.
5. Ўт ўчириш-техник комиссиялари тўғрисидаги низом, унинг мақсади ва вазифаси.
6. Ёш ўт ўчирувчилар дружиналари тўғрисидаги низом, унинг мақсади ва вазифаси.
7. Ёнғин хавфсизлиги бўйича бошқа меъёрий – техник ҳужжатлар.

Ёнғин хавфсизлиги бўйича меъёрий-техник ҳужжатлар:

1. **ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ “ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ТЎҒРИСИДА”ги ҚОНУНИ.** Қонунчилик палатаси томонидан 2009 йил 24 июнда қабул қилинган. Сенат томонидан 2009 йил 28 августда маъқулланган.
2. **“Ўзбекистон Республикасида давлат ёнғин назорати тўғрисида НИЗОМ”**, Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 17 майдаги 227-сонли қарори. Тошкент, 1993 й.
3. **“Мулкчилик шаклларида қатъи назар, вазирликлар, идоралар, корпорациялар, концернлар, уюшмаларнинг саноат корхоналари ва бошқа объектларидаги кўнгилли ўт ўчирувчилар дружиналари тўғрисида НИЗОМ”**. Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 29 июндаги 243-сон қарори. Тошкент, 1995 й.

4. “Ёш ўт ўчирувчилар дружиналари тўғрисида НИЗОМ”. Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 29 июндаги 243-сон қарори. Тошкент, 1995 й.
5. “Саноат корхоналари ва бошқа объектлардаги ёнғин-техника комиссиялари тўғрисида НИЗОМ”. Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 29 июндаги 243-сон қарори. Тошкент, 1995 й.
6. “Ўзбекистон Республикаси объектларида, шаҳарларида, шаҳар кўринишидаги шаҳарчаларда, туманларнинг марказларида ва аҳоли яшайдиган бошқа жойларда ички ишлар вазирлигининг ёнғин соқчилигини ташкил этиш тартиби тўғрисида”. Вазирлар Маҳкамасининг 112-сонли қарори, Тошкент ш., 1996 йил 20 март
7. “Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирлигининг ҳарбийлаштирилган ёнғин соқчилигини мустаҳкамлаш тўғрисида”. Вазирлар Маҳкамасининг 197-сонли қарори, Тошкент, 1997 йил 16 апрель.

8. “Энергетик корхоналар учун ёнғин хавфсизлиги қоидаларини тасдиқлаш ҳақида”. Ўзбекистон Республикаси ИИВ ЁХББ қарори, Тошкент, Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 16-сон, 194-модда.
9. “Ёнғинларни ва уларнинг оқибатларини ҳисобга олиш, шунингдек ёнғинларга доир ахборотни тўплаш ҳамда ўзаро алмашиш тартиби ҳақида НИЗОМ”. Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 3 февралдаги 13-сонли қарори, Тошкент, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 й., 5-сон, 41-модда.
10. “Ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмалари томонидан ёнғинларнинг ўчирилишини ташкил этиш тартиби тўғрисида НИЗОМ”. Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирининг 2010 йил 12 июндаги 66-сон буйруғи билан тасдиқланган. Тошкент, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 й., 28-29-сон, 236-модда.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ “ЁНГИН ХАВФСИЗЛИГИ ТЎҒРИСИДА”ги ҚОНУНИ

- Қонунчилик палатаси томонидан 2009 йил 24 июнда қабул қилинган.
- Сенат томонидан 2009 йил 28 августда маъқулланган.
- Қонун 6 боб ва 40 моддадан иборат.
- Ушбу Қонуннинг мақсади:
ёнгин хавфсизлиги соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборатдир.

Қонуннинг боблари:

- 1-боб. Умумий қоидалар
- 2-боб. Давлат органлари ва бошқа органларнинг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ваколатлари. Фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ёнғин хавфсизлигини таъминлашдаги иштироки. Ташкилотлар ҳамда фуқароларнинг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари
- 3-боб. Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш
- 4-боб. Ёнғиндан сақлаш хизмати
- 5-боб. Ёнғин назорати
- 6-боб. Яқунловчи қоидалар

3-модда. Асосий тушунчалар

- **ёнғин** — одамларнинг ҳаёти ва (ёки) соғлиғига, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкига, шунингдек атроф табиий муҳитга зарар етказадиган, назорат қилиб бўлмайдиган ёниш;
- **ёнғин назорати** — ёнғин хавфсизлиги талабларига риоя қилинишини текшириш ва текширув натижалари бўйича чора-тадбирлар кўриш мақсадида белгиланган тартибда амалга ошириладиган фаолият;
- **ёнғинлар профилактикаси** — ёнғинлар келиб чиқиши эҳтимолини истисно этишга ва уларнинг оқибатларини камайтиришга қаратилган огоҳлантириш чора-тадбирлари мажмуи;

- **ёнғиндан сақлаш хизмати** — одамларнинг ҳаёти ва соғлиғини, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкини, атроф табиий муҳитни ёнғинлардан ҳимоя қилиш, шунингдек объектларда, аҳоли пунктларида ҳамда бошқа ҳудудларда ёнғин хавфсизлигини талаб даражасида сақлаб туриш мақсадида белгиланган тартибда ташкил этилган бошқарув органлари, кучлар ва воситалар мажмуи;
- **ёнғин хавфсизлиги** — одамларнинг, юридик ва жисмоний шахслар мол-мулкининг, шунингдек атроф табиий муҳитнинг ёнғинлардан ҳимояланганлиги ҳолати;
- **ёнғин хавфсизлиги талаблари** — ёнғин хавфсизлигини таъминлаш мақсадида қонун ҳужжатларида белгиланган ижтимоий ва (ёки) техник хусусиятга эга махсус шартлар;
- **ёнғин хавфсизлиги талабларининг бузилиши** — ёнғин хавфсизлиги талабларини бажармаслик ёки лозим даражада бажармаслик;

- **ёнғин-техник маҳсулоти** — ёнғин хавфсизлигини таъминлашга мўлжалланган махсус техник, илмий-техник ва интеллектуал маҳсулотлар, шу жумладан ёнғинни ўчириш техникаси ва асбоб-ускуналари, ёнғинни ўчириш аслаҳа-анжомлари, оловни ўчириш ва оловдан ҳимоя қилиш моддалари ҳамда материаллари, махсус алоқа ва бошқариш воситалари, электрон ҳужжатлар, электрон ҳисоблаш машиналари учун дастурий маҳсулотлар ва маълумотлар базалари, шунингдек ёнғинларнинг олдини олиш ҳамда уларни ўчиришнинг бошқа воситалари;
- **ёнғинга қарши режим** — ёнғин хавфсизлиги талаблари бузилишининг олди олинишини ва ёнғинлар ўчирилишини таъминлаш юзасидан одамларнинг хатти-ҳаракат қоидалари, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва (ёки) биноларни (ҳудудларни) сақлаш тартиби;
- **ёнғинга қарши алоҳида режим** — ёнғин хавфи юқори бўлган даврда муайян ҳудудларда қонун ҳужжатларига мувофиқ ёнғин хавфсизлигининг қўшимча талабларини белгилаш.

4-модда. Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш тизими

- Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш тизими: ёнғинларнинг олдини олиш ҳамда уларни ўчиришга қаратилган **ҳуқуқий, ташкилий, иқтисодий, ижтимоий ва илмий-техник чоратadbирлар**, шунингдек кучлар ва воситалар **мажмуидан** иборатдир.
- Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш тизими **субъектлари** давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини - ўзи бошқариш органлари, шунингдек корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва **фуқаролардир**.

5-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ваколатлари

- ёнғин хавфсизлиги соҳасида ягона давлат сиёсати ўтказилишини таъминлайди;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасида давлат дастурларини тасдиқлайди ва уларнинг амалга оширилишини назорат қилади;
- давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштиради;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасида молиявий, моддий-техника таъминотини ва ресурслар билан таъминлашни амалга оширади;
- давлат эҳтиёжлари учун ёнғин-техник маҳсулотининг номенклатурасини, уни етказиб бериш ҳажмларини тасдиқлайди.
- Ўз.Р. ВМ қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

6-модда. Ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги махсус ваколатли органининг ваколатлари

- Ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги махсус ваколатли орган Ўз.Р. ИИВ Давлат ёнғин хавфсизлиги хизматидир (ДЁХХ).

Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати:

- ёнғин хавфсизлиги тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг ижросини таъминлайди;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги давлат дастурларини ишлаб чиқади ва уларнинг амалга оширилишини ташкил этади;
- ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмаларини ёнғинни ўчириш техникаси ва бошқа техника воситалари билан жиҳозлаш соҳасида ягона техника сиёсатини амалга оширади;
- ёнғинларни ўчиришни, ёнғин зонасида қолган одамларни ҳамда юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкини қутқаришни амалга оширади;
- барча турдаги ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмаларининг ёнғинларни ўчиришга шайлиги ҳолати ва ёнғинлар профилактикасига доир ишларнинг бажарилиши устидан **давлат назоратини** амалга оширади;

- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги **норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг лойиҳалари ишлаб чиқилишида** иштирок этади;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги **техник регламентлар, стандартлар, нормалар, қоидалар ва бошқа норматив ҳужжатлар ишлаб чиқилишида** иштирок этади;
- **давлат ёнғин назоратини** амалга оширади;
- ёнғин хавфсизлиги талабларидан асосли равишда четга чиқилган ёки бундай талаблар мавжуд бўлмаган тақдирда бинолар, иншоотларни ва бошқа объектларни қуриш, капитал таъмирлаш, реконструкция қилиш, кенгайтириш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлашга доир лойиҳа ҳужжатларининг ёнғин хавфсизлиги талабларига риоя қилинишига тааллуқли қисмини кўриб чиқади;
- қурилиш учун майдонлар (трассалар) танлаш (ажратиш) комиссиясининг, шунингдек қурилиши (реконструкцияси) тугалланган объектларни фойдаланишга қабул қилиб олиш комиссияларининг ишида иштирок этади;

- ёнғин хавфсизлиги соҳасида **ёнғинга қарши тарғиботни, ўқитишни ва ахборот билан таъминлашни** амалга оширади;
- ёнғин хавфсизлигининг **илмий-техник жиҳатдан таъминланишини** мувофиқлаштиради;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасида **лицензиялаш ва сертификатлаштиришни** белгиланган тартибда амалга оширади;
- **ёнғинлар ва уларнинг оқибатлари ҳисобини** юритади;
- давлат ва хўжалик бошқаруви органларига, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, ташкилотлар ва фуқароларга аниқланган қоидабузарликларни бартараф этиш ҳамда ёнғинларнинг олдини олишга доир тадбирлар ўтказиш тўғрисида **ёзма кўрсатмалар** беради.
- Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

7-модда. Давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ваколатлари

Давлат ва хўжалик бошқаруви органлари ўз ваколатлари доирасида:

- ёнғин хавфсизлиги тўғрисидаги **қонун ҳужжатларининг ижросини** таъминлайди;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги **давлат дастурларини ишлаб чиқишда иштирок этади** ва уларнинг амалга оширилишини ташкил этади;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги **норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг лойиҳалари ишлаб чиқилишида** иштирок этади;
- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги **техник регламентлар, стандартлар, нормалар, қоидалар ва бошқа норматив ҳужжатлар ишлаб чиқилишида** иштирок этади;

- **ёнфин назоратини** ташкил этади;
- ёнфин хавфсизлиги соҳасидаги **илмий тадқиқотлар ва ишланмаларни** мувофиқлаштиради;
- давлат эҳтиёжлари учун **ёнфин-техник маҳсулотининг номенклатурасини** ишлаб чиқади ва ҳажмларини белгилайди;
- **ёнфинларни ва уларнинг оқибатларини ҳисобга олиш тизимини** яратади;
- аҳоли пунктларида, ўта муҳим давлат аҳамиятига молик ёки ёнфин ва портлаш хавфи юқори бўлган объектларда, ижтимоий-маданий, саноат объектларида ҳамда бошқа объектларда, ҳудудлар ва коммуникацияларда **ёнфинлар ўчирилишини** ташкил этади.
- Ваколатли органлар қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

8-модда. Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ваколатлари

- ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги давлат дастурлари амалга оширилишида иштирок этади;
- ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларининг бажарилишини ташкил этади;
- маҳаллий бюджетларнинг ёнғин хавфсизлигига, шу жумладан ёнғиндан сақлаш хизматининг таъминоти харажатларига доир қисмининг ишлаб чиқилиши, тасдиқланиши ва ижро этилишини таъминлайди;
- ёнғин ўчирувчилар деполари қурилишини амалга оширади, ёнғиндан сақлаш хизматининг маҳаллий бюджетлар маблағлари ҳисобидан молиялаштириладиган бўлинмаларини белгиланган тартибда сақлайди ва моддий-техника базаси билан таъминлайди;
- ёнғин хавфсизлигини таъминлашнинг ижтимоий ва иқтисодий жиҳатдан рағбатлантирилишини амалга оширади;
- тегишли ҳудудда ёнғинга қарши алоҳида режим ўрнатади.

9-модда. Фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ёнғин хавфсизлигини таъминлашдаги иштироки

- кўнгилли ёнғиндан сақлаш хизматининг ташкил этилишига ва фаолиятига кўмаклашади;
- ёнғин назоратининг амалга оширилишига кўмаклашади;
- ёнғин хавфсизлиги талабларига риоя қилиниши устидан жамоат назоратини амалга оширади.
- Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа тадбирларда ҳам иштирок этиши мумкин.

10-модда. Ташкилотларнинг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқлари ва мажбуриятлари

Ташкилотлар:

- ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмаларини белгиланган тартибда ўз маблағлари ҳисобидан ташкил этиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш;
- тегишли органларга ёнғин хавфсизлигини таъминлаш бўйича таклифлар киритиш;
- белгиланган тартибда ёнғин-техник комиссияларини ташкил этиш;
- ўз ҳудудида содир бўлган ёнғинларнинг келиб чиқиш ва кучайиш (тарқалиш) сабаблари ҳамда шароитларини аниқлашга доир ишларни бажариш;
- ёнғин хавфсизлигини таъминлашни ижтимоий ва иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш чоратадбирларини белгилаш;
- белгиланган тартибда ёнғин хавфсизлиги масалалари бўйича ахборот олиш, ёнғиндан сақлаш хизматининг бошқарув органларидан ахборот олиш ҳуқуқига эга.

Ташкилотлар:

- ёнғин хавфсизлиги талабларига риоя қилиши;
- ёнғиндан сақлаш хизмати мансабдор шахсларининг қонуний талабларини бажариши;
- ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини ишлаб чиқиши ва амалга ошириши, шунингдек уларнинг бажарилиши устидан доимий назоратни таъминлаши;
- ёнғинга қарши тарғибот ўтказиши ва ўз ходимларига ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини қўллашни ўргатиши;
- ўзига қарашли ёнғинга қарши ҳимоя тизими ва воситаларини, ёнғинга қарши сув таъминоти манбаларини, шу жумладан ёнғинни ўчиришнинг бирламчи воситаларини ишга яроқли ҳолда сақлаши, улардан белгиланганидан бошқа мақсадда фойдаланилишига йўл қўймаслиги;

- ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмаларига ёнғинларни ўчиришда, шунингдек ёнғин назорати органларига ёнғинларнинг келиб чиқиш ва кучайиш (тарқалиш) сабаблари ҳамда шароитларини аниқлашда, ёнғин хавфсизлиги талабларининг бузилишида ва ёнғинлар келиб чиқишида айбдор шахсларни топишда белгиланган тартибда кўмаклашиши;
- ўз ҳудудидаги ёнғинларни ўчириш чоғида зарур кучлар ва воситаларни белгиланган тартибда бериши;
- ёнғиндан сақлаш хизматининг мансабдор шахслари ўз хизмат вазифаларини бажараётганда уларнинг ўз ҳудудига, бинолар, иншоотларга ва бошқа объектларга эркин киришини таъминлаши;

- ўзига қарашли объектларнинг ёнғин хавфсизлиги ҳолати тўғрисидаги, шу жумладан ўзи ишлаб чиқараётган маҳсулотнинг ёнғин хавфлилиги ҳақидаги, шунингдек ўз ҳудудида содир бўлган ёнғинлар ва уларнинг оқибатлари тўғрисидаги маълумотларни ҳамда ҳужжатларни ёнғин назорати органлари мансабдор шахсларининг талабига кўра тақдим этиши;
- келиб чиққан ёнғинлар, мавжуд ёнғинга қарши ҳимоя тизимлари ва воситаларидаги носозликлар тўғрисида, йўллар ва тор кўчаларнинг ҳолати ўзгарганлиги ҳақида ёнғиндан сақлаш хизматига дарҳол хабар қилиши;
- кўнгилли ёнғиндан сақлаш хизматининг фаолиятига белгиланган тартибда кўмаклашиши шарт.
- Ташкилотлар қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга эга бўлиши ва уларнинг зиммасида бошқа мажбуриятлар бўлиши мумкин.

11-модда. Фуқароларнинг ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Фуқаролар:

- ёнғин келиб чиққан тақдирда ўз соғлиғи ва мол-мулкининг ҳимоя қилиниши;
- ёнғин тufайли ўзига етказилган зарарнинг ўрни белгиланган тартибда қопланиши;
- ўз соғлиғига ва (ёки) мол-мулкига зарар етказган ёнғиннинг келиб чиқиш сабаблари ҳамда шароитларини аниқлашда иштирок этиш;
- ёнғин хавфсизлиги масалалари бўйича белгиланган тартибда ахборот олиш;
- ёнғиндан сақлаш хизмати етиб келгунига қадар одамларни, мол-мулкни қутқариш ва ёнғинларни ўчириш юзасидан чоралар кўриш;
- ёнғинларни ўчиришда ёнғиндан сақлаш хизматига кўмаклашиш;
- ёнғин хавфсизлигини таъминлашда, шу жумладан кўнгилли ёнғиндан сақлаш хизмати фаолиятида иштирок этиш ҳуқуқига эга.

Фуқаролар:

- ёнғин хавфсизлиги талабларига риоя қилиши;
- ёнғинни сезиб қолганда бу ҳақда ёнғиндан сақлаш хизматига дарҳол хабар қилиши;
- ёнғиндан сақлаш хизмати мансабдор шахсларининг қонуний талабларини бажариши;
- ўзига қарашли ишлаб чиқариш, хўжалик биноларини, тураржойларни ва бошқа бинолар ҳамда иморатларни белгиланган тартибда ёнғин назоратини амалга ошириш мақсадида кўздан кечириши ва текшириши учун ёнғин назорати органларининг мансабдор шахсларига имконият бериши шарт.
- Фуқаролар қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга эга бўлиши ва уларнинг зиммасида бошқа мажбуриятлар бўлиши мумкин.

3-боб. Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш

12-модда. Ёнғин хавфсизлигини таъминлашни ташкил этиш

- Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш ташкилотларнинг мансабдор шахслари ва бошқа ходимлари, шунингдек яққа тартибдаги тадбиркорлар фаолиятининг таркибий қисмидир.
- Ёнғин хавфсизлигини таъминлашга доир талаблар мансаб йўриқномаларида ва бошқа йўриқномаларда, зарур ҳолларда эса тегишли шартномаларда акс эттирилиши керак.
- Ташкилотларнинг ёнғин хавфсизлигини таъминлаш, агар тегишли шартномада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, мазкур ташкилотларнинг раҳбарлари ва улар ваколат берган шахслар зиммасига юклатилади.
- Ёнғин хавфсизлигини таъминлашга доир вазифаларнинг ваколатли шахслар зиммасига юклатилиши раҳбарларнинг зиммасидан масъулиятни соқит қилмайди.

- Хусусий ва давлат уй-жой фондларининг тураржойлари ва бошқа биноларида **ёнғин хавфсизлигини таъминлаш**, агар бу мулкый ижара (аренда) шартномасида кўрсатилган бўлса, **мулкдорлар ёки ижарага (арендага) олувчилар** зиммасига юклатилади.
- Аҳоли пунктларини ривожлантириш ва уларда иморат қуришни режалаштириш, бинолар ва иншоотларни лойиҳалаштириш, қуриш, кенгайтириш, реконструкция қилиш ҳамда техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш чоғида **ёнғин хавфсизлигини таъминлаш** тегишинча шаҳарсозлик фаолияти соҳасидаги махсус ваколатли давлат органи, буюртмачилар, иморат қурувчилар, лойиҳа ва қурилиш ташкилотлари зиммасига юклатилади.

14-модда. Ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш

- Ёнғин хавфсизлиги **чора-тадбирлари** ёнғин хавфсизлигини таъминлашга, шу жумладан ёнғин хавфсизлиги талабларини бажаришга доир ҳаракатлардир.
- Ёнғин хавфсизлиги **чора-тадбирлари** ёнғин хавфсизлиги тўғрисидаги қонун ҳужжатларига, ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги норматив ҳужжатларга мувофиқ, шунингдек ёнғинларга қарши курашиш тажрибаси, моддалар, материаллар, технологик жараёнлар, буюмлар, конструкциялар, асбоб-ускуналар, бинолар ва иншоотларнинг ёнғин хавфлилигига баҳо бериш асосида ишлаб чиқилади.

- Моддалар, материаллар, буюмлар, конструкциялар ва асбоб-ускуналарни ишлаб чиқарувчилар (етказиб берувчилар) мазкур моддалар, материаллар, буюмлар, конструкциялар ва асбоб-ускуналарнинг ёнғин хавфлилиги кўрсаткичларини, шунингдек улардан фойдаланишда қўлланиладиган ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини тегишли техник ҳужжатларда кўрсатиши керак.
- Ташкилотлар, бинолар, иншоотлар ва бошқа объектлар учун ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини ишлаб чиқишда ва амалга оширишда, шу жумладан улар лойиҳалаштириладиганда ёнғинлар чоғида одамларнинг эвакуация қилинишини ҳамда юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулки сақлаб қолинишини таъминловчи ечимлар назарда тутилиши керак.
- Аҳоли пунктлари ва бошқа ҳудудлар учун ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирлари тегишли маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан ишлаб чиқилади ҳамда амалга оширилади.

15-модда. Ёнғинларни ўчириш

- Ёнғинларни ўчириш одамларнинг ҳаётини асраб қолиш ҳамда соғлиғини сақлаш, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкини, атроф табиий муҳитни асраш ҳамда ёнғинларни бартараф этиш ҳаракатларидан иборатдир.
- Ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмалари томонидан ёнғинларнинг ўчирилишини ташкил этиш тартибини Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати белгилайди.
- Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати бошқарув органлари ва бўлинмаларининг ёнғиндан сақлаш хизматининг бошқа турлари, ваколатли органлар, авария-таъмирлаш хизматлари ва ўзга хизматлар билан ёнғинларнинг ўчирилишини ташкил этишни таъминлашга доир ҳамкорлиги келишувлар билан тартибга солинади.
- Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати бўлинмаларининг кучлари ва воситаларини фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этишга жалб қилиш тартиби фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан белгиланади.
- Ёнғинларни ўчириш учун ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмаларининг кучлари ва воситаларини жалб қилишнинг минтақалараро ҳамда маҳаллий даражалардаги режалари маҳаллий давлат ҳокимияти-органлари томонидан тасдиқланади.

- Ёнғинлар тўғрисидаги хабарларни қабул қилиш учун аҳоли пунктларининг телефон тармоқларида ягона рақам — 01 ўрнатилади.
- Ёнғин келиб чиққанлиги тўғрисидаги хабарни олгач, Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати бўлинмалари ёнғин жойига дарҳол жўнаб кетиши шарт.
- Зарур ҳолларда, ёнғинларни ўчириш чоғида ёнғин кучайишининг (тарқалишининг) ҳамда ёнғин билан боғлиқ бўлган, одамларга, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкига, атроф табиий муҳитга таҳдид солувчи хавфли омилларнинг олдини олиш учун:
- ёнғинлар тарқалган (тарқалиш эҳтимоли бўлган) ва хавф келтириб чиқарадиган жойларга кириб боришга доир;
- ёнғинларнинг кучайишига (тарқалишига) тўсқинлик қиладиган ва уларни бартараф этишни таъминлайдиган шароитларни яратишга доир;
- ташкилотлар ва фуқароларда мавжуд бўлган алоқа, транспорт воситаларидан, асбоб-ускуналардан, ёнғинни ўчириш воситалари ва оловни ўчириш моддаларидан кейинчалик ўрни белгиланган тартибда қопланиши шarti билан фойдаланишга доир;

- тегишли хизматларни жалб этган ҳолда жамоат тартибини таъминлаш, ёнғинлар ўчирилаётган жойларни қўриқлаш (шу жумладан ёнғинларнинг келиб чиқиш ва кучайиш (тарқалиш) сабабларини, шароитларини текшириш чоғида), йўл ҳаракатини тартибга солиш, эвакуация қилиш ва (ёки) ёнғин келиб чиққан жойда бошқа тадбирларни амалга оширишга доир ҳаракатлар бажарилади.
- Ёнғиндан сақлаш хизмати бўлинмалари ёнғинларни ўчириш, ёнғинлар ва аварияларнинг келиб чиқиши ҳамда кучайишининг (тарқалишининг) олдини олиш билан боғлиқ зарур ишларни амалга оширишда ёнғинни ўчириш мақсади учун табиий ва сунъий сув манбаларидан сув билан бепул таъминланади.
- Асосли таваккалчилик доирасида ҳаракат қилган Давлат ёнғин хавфсизлиги хизматининг шахсий таркиби ва ёнғинни ўчиришда қатнашган бошқа иштирокчилар етказилган зарарнинг ўрнини қоплашдан озод қилинади.

16-модда. Ёнғинни ўчиришга раҳбарлик қилиш

- Ёнғинни ўчиришга раҳбарлик қилиш ёнғин жойига етиб келган ёнғиндан сақлаш хизматининг катта тезкор мансабдор шахси томонидан амалга оширилади, у ёнғинни ўчириш ҳаракатларини бажаришда иштирок этаётган ёнғиндан сақлаш хизматининг шахсий таркибини, жалб этилган кучлар ва воситаларни яқкабошчилик принципи асосида бошқаради.
- Ёнғинни ўчириш раҳбари вазифаларнинг бажарилиши, ёнғинни ўчириш ҳаракатларини бажаришда иштирок этаётган ёнғиндан сақлаш хизмати шахсий таркибининг ҳамда ёнғинни ўчиришга жалб этилган кучлар ва воситаларнинг хавфсизлиги учун жавоб беради.
- Ёнғинни ўчириш раҳбари ёнғинни ўчириш ҳаракатлари амалга оширилаётган ҳудуд чегараларини, мазкур ҳаракатларни бажаришнинг тартибини ва ўзига хос жиҳатларини белгилайди, шунингдек ёнғин чоғида одамларни, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкини қутқариш бўйича қарорлар қабул қилади. Зарур ҳолларда, ёнғинни ўчириш раҳбари бошқа қарорлар, шу жумладан ёнғинни ўчириш ҳаракатлари амалга оширилаётган ҳудуддаги юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳуқуқларини чеклайдиган қарорлар қабул қилишга ҳақли.
- Ёнғинни ўчириш раҳбарининг кўрсатмалари ёнғинни ўчириш ҳаракатлари амалга оширилаётган ҳудуддаги барча ташкилотлар ва фуқароларнинг ижро этиши учун мажбурийдир.
- Ёнғин ўчирилаётганда ёнғинни ўчириш раҳбарининг ҳаракатларига аралашишга ёки унинг фармойишларини бекор қилишга ҳеч ким ҳақли эмас.

17-модда. Ёнғин хавфсизлиги соҳасида ишларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш

Ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ишлар ва хизматлар ёнғин хавфсизлиги талабларини амалга ошириш, ёнғинлар профилактикасини таъминлаш ва ёнғинларни ўчириш мақсадида бажарилади ҳамда кўрсатилади.

Ёнғин хавфсизлиги соҳасидаги ишлар ва хизматлар жумласига **қуйидагилар** киради:

- ёнғин хавфсизлиги соҳаси мутахассисларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш;
- аҳолига ёнғин хавфсизлиги чора-тадбирларини қўллашни ўргатиш;
- ёнғинга қарши тарғибот ишларини амалга ошириш;
- илмий-техник маслаҳатлар бериш ва экспертизалар ўтказиш;
- ташкилотларни, аҳоли пунктлари ва бошқа ҳудудларни ёнғинлардан муҳофаза қилиш;